

Europees Defensiefonds biedt kansen voor het Nederlandse mkb

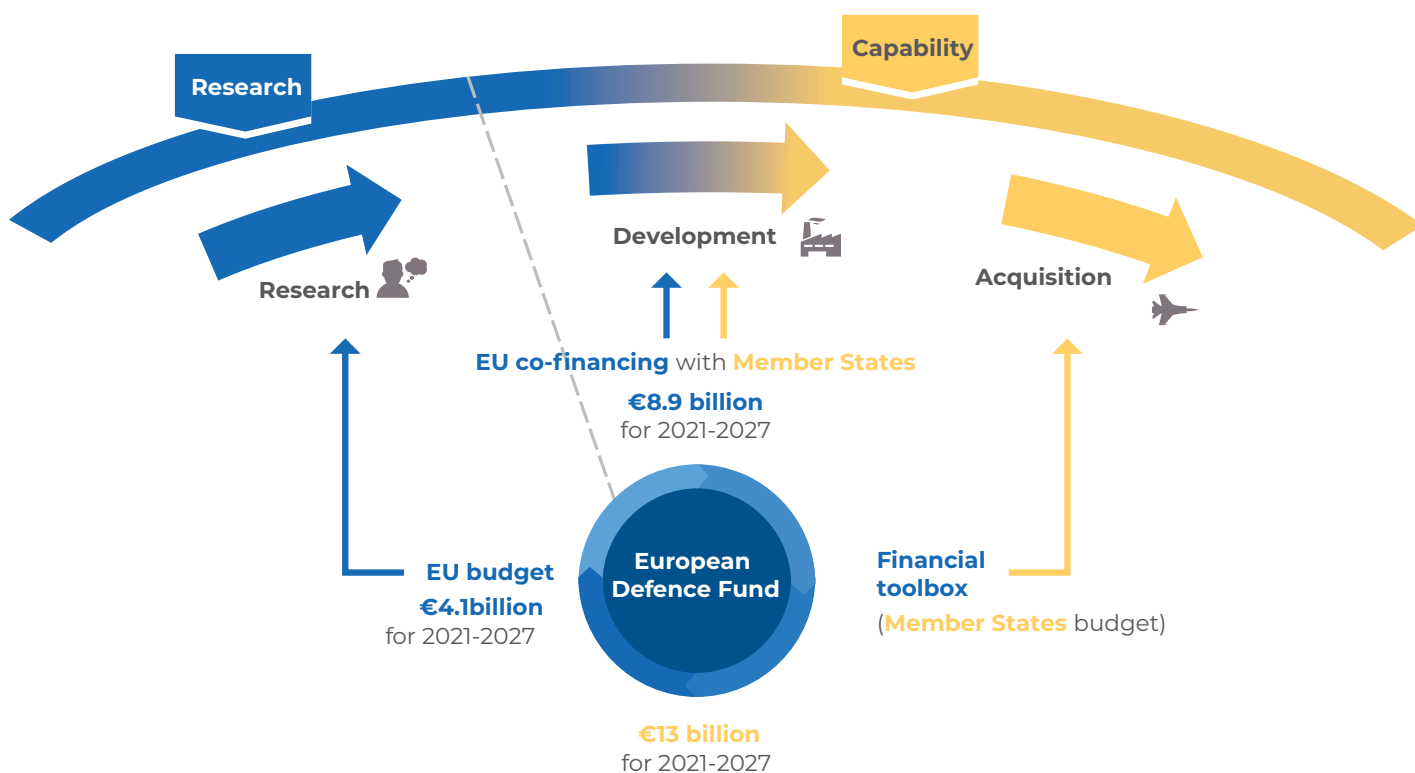
De Europese defensie-industrie kijkt reikhalzend uit naar deze zomer, wanneer het *European Defence Fund* (EDF) echt van start gaat. Eind vorig jaar bereikten de EU-lidstaten en het Europees Parlement een akkoord over dit fonds, dat de gefragmenteerde defensie-industrieën van individuele lidstaten naar een hoger en meer gezamenlijk niveau moet tillen. Met een budget van € 7,9 miljard biedt het EDF subsidies en cofinanciering aan voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten op defensiegebied. Daarbinnen wordt nadrukkelijk de deelname van het Europese mkb aangemoedigd. Naar verwachting publiceert de Europese Commissie aan het einde van het tweede kwartaal van dit jaar het werkprogramma van het EDF. Kort daarna worden de eerste *calls for proposals* aangekondigd. In een [eerdere whitepaper](#) noemde Berenschot het EDF al één van de belangrijkste ontwikkelingen in de afgelopen jaren op het gebied van veiligheid in de Europese Unie. In dit artikel geven we inzicht in de stand van zaken omtrent het EDF en analyseren we de kansen voor het Nederlandse mkb.

Het fonds in vogelvlucht

In 2016 kondigde de Commissie-Juncker de komst van het EDF aan. Het overkoepelende doel van dit fonds, om binnen de EU meer te gaan samenwerken op defensiegebied, past binnen de grotere geopolitieke ambities van de EU en de stappen die zij wil zetten richting strategische autonomie. Om op defensiegebied beter te kunnen samenwerken, moet ook het Europese industrielandchap rond defensie veranderen. De huidige fragmentatie van verschillende systemen en technologieën binnen de verschillende EU-lidstaten en nationale krijgsmachten heeft meerdere nadelige gevolgen. Het maakt de inkoop van materieel duur, bemoeilijkt de interoperabiliteit en samenwerking, en vormt daarmee een obstakel voor de EU om een meer volwassen rol op het wereldtoneel in te nemen. Voor de industrie compliceert het ook schaalvergroting, waardoor de Europese defensie-industrie minder competitief is, de *research & development* budgetten relatief klein blijven en nieuwe ontwikkelingen duur zijn. Het idee achter het EDF is om via subsidies bedrijven uit verschillende lidstaten te stimuleren gezamenlijk materiaal te ontwikkelen en te gaan inkopen, en zo de Europese defensie-industrie te verstevigen en innovatie te stimuleren.

Wat is er al gedaan?

Ter voorbereiding op de komst van het EDF zijn in 2017 al twee proefprogramma's opgetuigd: Preparatory Action on Defence Research (PADR) en het European Defence Industrial Development Programme (EDIDP).¹ PADR richtte zich met een budget van € 90 miljoen op gezamenlijk defensieonderzoek en het EDIDP focuste met een budget van € 500 miljoen op cofinanciering van ontwikkelingsprojecten. Beide programma's kunnen we al voorzichtig een succes noemen vanwege het grote aantal ingediende projectvoorstellen, gezamenlijke deelname uit meerdere lidstaten en een relatief grote betrokkenheid van het mkb. Omdat de meeste onderzoeksprojecten nog niet afgerond of pas gestart zijn, moet echter nog blijken in hoeverre ze worden opgeschaald tot industriële productie en in welke mate de eindproducten zullen aansluiten op nationale defensieplannen en aankoopprogramma's.

Figuur 1. **Financieringsfasen binnen het European Defence Fund.** Bron: 'Factsheet The European Defence Fund, Europese Commissie (2018)'

¹ We belichten in dit artikel enkel PADR en EDIDP en niet het kleinschalige Pilot Project (PP) uit 2016.

Financieringsmogelijkheden van het EDF

Figuur 1 toont de financieringsfasen (onderzoek, ontwikkeling en acquisitie) van het EDF. Samenvattend subsidieert het EDF onderzoek in de onderzoeksfase, implementeert het cofinanciering in de ontwikkelingsfase en biedt het de *Financial Toolbox* wanneer lidstaten de eindproducten willen acquireren. Voor deze Financial Toolbox is geen budget beschikbaar; deze bestaat uit gebruiksklare en gestandaardiseerde hulpmiddelen (zoals sjablonen en term sheets) om de financiering van de aankoop door lidstaten te begeleiden.²

Eisen deelname European Defence Fund

- In één proposal dienen drie ondernemingen uit drie verschillende EU-/EEA-lidstaten deel te nemen.
- Het EDF is alleen voor ondernemingen in de EU; ondernemingen in een geassocieerd land mogen niet onder zeggenschap staan van derde landen/ondernemingen,
- Bedrijven van buiten de EU mogen meewerken, maar ontvangen geen EU-financiering.

In totaal wordt voor de periode 2021-2027 € 7,9 miljard beschikbaar gesteld. Hiervan is € 2,6 miljard bestemd voor onderzoek en € 5,3 miljard voor ontwikkeling. De fondsen zijn specifiek gericht op de defensie-industrie en zullen worden uitgezet via competitieve aanbestedingsprocedures (zie kader over eisen aan deelname). Het subsidiepercentage per project zal variëren van totale financiering in de onderzoeksfase (lager Technology Readiness Level) tot een relatief klein percentage in de ontwikkelingsfase (hoger Technology Readiness Level). Kort gezegd: hoe meer het project uit de onderzoeks- naar de ontwikkelingsfase gaat, hoe belangrijker cofinanciering door de lidstaten wordt.

Kansen voor het Nederlandse mkb

Het EDF biedt het Nederlandse bedrijfsleven waarschijnlijk tal van kansen. Zo lijkt de huidige Nederlandse defensie-industrie geschikt voor deelname aan EDF-projecten, aangezien deze voornamelijk bestaat uit mkb-bedrijven die zich toelagen op zeer specifieke technieken. Het EDF zal echter veel breder kansen bieden (zie kader). Die zullen echter pas in detail duidelijk worden als het werkprogramma van de Commissie gepubliceerd wordt, ergens in de komende maanden. De daaropvolgende call for proposals (aanbestedingsprocedures) zullen de details van de subsidieregelingen zoals subsidie categorieën, financieringspercentages en andere eisen bevatten. Deze worden in de zomer van 2021 verwacht.

Kansen mkb buiten traditionele defensie-industrie

De reikwijdte van het EDF biedt kansen voor bedrijven die direct actief zijn in de defensie-industrie én voor bedrijven met technologieën of producten die zich nog niet op deze markt hebben begeven. In het PADR-project ACAMSII, waar wordt gewerkt aan een camouflagesysteem voor soldaten, zijn bijvoorbeeld naast het Nederlandse TNO en een Franse multinational gespecialiseerd in software voor militaire toepassingen ook bedrijven uit de textielsector betrokken.

Toch kunnen we alvast enige voorspellingen doen op basis van wat we hebben gezien bij de voorlopers van het EDF, de kaders voor het EDF en de inzet van het Nederlandse kabinet. Te beginnen met de voorlopers: PADR en EDIDP. Hier waren de resultaten positief voor Nederland. In het PADR-programma was Nederland met deelname in acht projecten en in totaal negen deelnemers het vijfde land qua aantal deelnemende entiteiten per land. In het EDIDP komt Nederland met drie gewonnen projectvoorstellen en vier betrokken bedrijven en/of kennisinstellingen en twee onderaannemers uit op de tiende plaats van het aantal deelnemende entiteiten per land.

Nederlandse deelname PADR

Een voorbeeld van succesvolle Nederlandse deelname aan een Europees defensieproject is QUANTAQUEST. In het consortium dat aan dit project werkt, zijn twee Nederlandse bedrijven betrokken: LioniX International & QuiX. Samen met zeven andere spelers zullen zij werken aan het ontwikkelen van onder andere kwantumsensoren voor navigatie en tijdsbepaling zonder het gebruik van wereldwijde satelliet-systemen. Het project is goedgekeurd met een subsidie-aanvraag van circa € 1,5 miljoen.

² Factsheet: 'The European Defence Fund: Questions and Answers', Europese Commissie (2017).

Ook binnen de EDF-kaders komen specifieke kansen voor het mkb naar voren. Vanuit de Europese Commissie wordt namelijk nadrukkelijk naar het mkb gekeken om aansluiting te zoeken bij consortia die projectvoorstellen voorbereiden voor het EDF. Dit door een deel van de begroting te reserveren voor projecten met grensoverschrijdende samenwerking tussen mkb'ers.³ Deze aansluiting biedt voordelen. Omdat meedoen een flinke (tijds)investering vergt, zullen de meeste projecten een vaste, langdurige opdracht opleveren naast brede netwerk mogelijkheden door het uitvoerige contact met nieuwe partners uit de particuliere en openbare sector.

Tot slot heeft het Nederlandse kabinet de afgelopen jaren actief gepleit voor een grote rol van het mkb in het EDF. Demissionair minister Bijleveld van Defensie heeft bijvoorbeeld ingezet op een financieel plafond per ingediend projectvoorstel in de mkb-categorie, zodat er zekerheid bestaat dat meerdere projectvoorstellen aanspraak kunnen maken op financiering.⁴

Wat kan Berenschot betekenen?

Ons EU-team is bekend met de Europese markt en ondersteunt en adviseert organisaties bij complexe vraagstukken in Europese context. Wij hebben bewezen ervaring in het verkrijgen van Europese subsidies voor onze klanten, en hebben zowel de expertise als de capaciteit om succesvol (Europese) consortia op te zetten. Hierdoor kunnen wij uw bedrijf helpen kansen binnen het European Defence Fund te benutten. Dankzij ons netwerk binnen het Nederlandse mkb en de Nederlandse rijksoverheid kunnen we bovendien snel en gericht alle stakeholders in kaart brengen. Op dit vlak willen we ook – in partnerschap met de rijksoverheid en het bedrijfsleven – kansen voor succesvolle publiek-private samenwerking identificeren en opzetten.

Benieuwd hoe u met andere stakeholders een effectieve en strategische defensiesamenwerking kunt opzetten om de kansen van het EDF te benutten? Neem dan vrijblijvend contact op met:

Robert Wester, Managing director EU, 06-15891676,
r.wester@berenschot.nl

Adriaan Zondag, Consultant, 06-21652515,
a.zondag@berenschot.nl

Ronald Vuijk, Geassocieerd consultant, 06-31975058,
r.vuijk@berenschot.nl

3 Brochure: 'Opportunities for SMEs in the European Defence Fund', Europese Commissie (2018).

4 Kamerbrief omtrent het EDF, minister Bijleveld (22-01-2021).

Het artikel is geschreven door Adriaan Zondag en Chris van de Weijer

Berenschot

**'WIJ ZIJN BERENSCHOT,
GRONDLEGGER VAN VOORUITGANG'**

Berenschot Groep B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht
Postbus 8039, 3503 RA Utrecht
030 2 916 916
www.berenschot.nl